

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 7Co/31/2014
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8113206789
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 04. 2014
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Branislav Breza
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2014:8113206789.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Branislava Brezu a sudcov JUDr. Martina Filákovského a Mgr. Miloša Koleka v právnej veci žalobcu D. U., nar. X.X.XXXX, bývajúceho v V., na ul. L. č. X/XX, právne zastúpeného JUDr. Vladimírom Babinom, advokátom so sídlom v Prešove, na ul. Hlavnej č. 29, proti žalovanému Rapid life životná poisťovňa, a. s. so sídlom v Košiciach, na ul. Garbiarskej č. 2, právne zastúpenému JUDr. Gabrielom Gulbišom, advokátom, so sídlom v Košiciach, na ul. Boženy Němcovej č. 22, o zrušenie rozhodcovského rozsudku, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Prešov zo dňa 29.11.2013 č. k. 14C/65/2013-101 takto jednohlasne

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok.

Žalobcovi sa n e p r i z n á v a náhrada trov odvolacieho konania a žalovaný n e m á p r á v o n a ich náhradu.

o d ô v o d n e n i e :

Prvostupňový súd napadnutým rozsudkom zrušil rozsudok Arbitrážneho súdu v Košiciach, vydaný pod sp. zn. 2C/389/2012 dňa 19.1.2012. Zároveň zamietol návrh na prerušenie konania a žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania v sume 244,36 Eur.

Vykonaným dokazovaním mal za preukázané, že medzi žalobcom a žalovaným existoval zmluvný vzťah založený poisťnou zmluvou zo dňa 28.11.2007. Na základe žiadosti žalobcu o zrušenie poisťnej zmluvy došlo k zániku poisťného vzťahu ku dňu 30.11.2009.

Poisťná zmluva uzatvorená medzi účastníkmi konania je spotrebiteľskou zmluvou podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka. Zo zmluvy je zrejmé, že žalovaný ako poisťovateľ konal v rámci predmetu svojej činnosti podľa výpisu z obchodného registra a žalobca má postavenie spotrebiteľa nakoľko uzatvoril zmluvu ako fyzická osoba. Z predloženej poisťnej zmluvy, rozhodnutia rozhodcovského súdu ani z vyjadrení účastníkov nie je zrejmé, aby žalobca pri uzatváraní zmluvy konal v rámci svojej obchodnej alebo podnikateľskej činnosti.

Pre spotrebiteľské zmluvy je pritom charakteristické, že sa jedná o zmluvy, ktoré sú uzatvárané opakovane s veľkým počtom zákazníkov, pričom návrhy týchto zmlúv sú pripravené na vopred predtlačenej tlačivách a spotrebiteľ nemá možnosť zmeniť obsah takto navrhnutých zmlúv. Týka sa to aj predmetnej veci, pretože poisťná zmluva bola vyplnená na vopred pripravenom pretlačenej tlačive.

Predmetom konania je žaloba o zrušenie rozhodcovského rozsudku. Žaloba bola podaná v zákonom stanovenej 30 - dňovej lehote.

Rozhodcovská doložka na základe ktorej rozhodcovský súd rozhodol je formulovaná vo všeobecných poistných podmienkach konkrétne v časti XV a je súčasťou neprehľadného textu písaného malými písmenami. Podľa rozhodcovskej doložky všetky vzájomné spory a sporné nároky poistenia sa mali riešiť v rozhodcovskom konaní.

Z výsluchu žalobcu jednoznačne vyplynulo, že tento účastník pri uzatváraní poistnej zmluvy nebol oboznámený s rozhodcovskou doložkou. Uzavretie rozhodcovskej doložky si nijakým spôsobom nevymienil, pretože vlastne ani nevedel, čo to je a rovnako nemohol meniť obsah všeobecných poistných podmienok. Tieto podmienky boli dané a nemohol si vybrať nejakú alternatívu ohľadom všeobecných poistných podmienok, nakoľko takáto možnosť nebola. Rozhodcovská doložka sa individuálne nedojednala a spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa.

Súd prvého stupňa preto žalobe na zrušenie rozhodcovského rozsudku vyhovel.

Zároveň zamietol návrh žalobcu na prerušenie konania podľa ustanovenia § 109 ods. 2 písm. c/ O.s.p.. Žalobcom predložený nález Ústavného súdu Slovenskej republiky vydaný vo veci II ÚS 499/2012 sa otázkou platnosti rozhodcovskej doložky nezaoberal. V tomto rozhodnutí sa konštatovalo porušenie práv žalovaného v súvislosti so zásadou kontradiktórnosti.

Výrok o trovách bol odôvodnený ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p..

Proti tomuto rozsudku podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalovaný. Navrhol rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie. Ako dôvod uviedol, že vo veci sa nedostatočne objasnil skutkový stav a vec nebola správne právne posúdená. Poistnú zmluvu navrhol uzatvoriť tretí subjekt nezávislý od žalovaného a to výhradný finančný agent. Takýto sprostredkovateľ poistenia musí splniť zákonnú povinnosť a to vyhotoviť záznam o požiadavkách a potrebách klienta k poistnej zmluve, ktorý obsahuje upozornenie na existujúcu rozhodcovskú doložku, ktorú žalobca mohol ale nemusel podpísať. Vo veci bol vypočítaný len žalobca a nie aj sprostredkovateľ poistenia, hoci návrh na vykonanie tohto dôkazu žalovaný označil vo svojom vyjadrení k žalobe. Rovnako nebol vyhodnotený listinný dôkaz a to záznam sprostredkovateľa poistenia o požiadavkách a potrebách klienta preukazujúci vedomosť žalobcu o dojednanej rozhodcovskej doložke. Konanie o nároku so spotrebiteľskej zmluvy je potrebné odlišiť od konania o zrušení rozhodcovského rozsudku, ktoré nie je možné považovať za spotrebiteľský spor, pretože rozhodcovský rozsudok nie je zmluvou. Podľa ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Zo žaloby žalobcu nevyplýval konkrétny dôvod uvedený v § 40 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní, pre ktorý žiada zrušiť rozhodcovský rozsudok. Súd prvého stupňa v rozsudku fakticky namiesto žalobcu určil žalobný dôvod zrušenia rozhodcovského rozsudku uvedený v § 40 ods. 1 písm. j/ zákona č. 244/2002 Z. z. a v napadnutom rozhodnutí nad rámec žalobného petitu a navyše zmätočne rozhodol o existencii dôvodu uvedeného v § 40 ods. 1 písm. h/ zákona č. 244/2002 Z. z.. Rozhodnutie sa nedá považovať za presvedčivé, nakoľko sa v ňom prvostupňový súd nevyrovnal so všetkými rozhodnými skutočnosťami a dôkazmi a nepoukázal na dôvody nevykonania a právneho neposúdenia najmä dôkazov predložených žalovaným. Dojednanie rozhodcovskej doložky nemožno hodnotiť ako nekalú podmienku, nakoľko rozhodcovské konanie je súčasťou legislatívne upraveného procesu. Je to zrejmé zo správneho prekladu prílohy 1 písm. q/ Smernice Rady č. 93/13/EHS, podľa ktorého nekalou podmienkou je zbavenie spotrebiteľa práva alebo mu brániť v uplatňovaní práva podať žalobu alebo akýkoľvek iný opravný prostriedok najmä vyžadovať od spotrebiteľa, aby riešil spory výlučne arbitrážou, na ktorú sa nevzťahujú ustanovenia právnych predpisov. Žalovaný v celom doterajšom konaní rovnako ako v konaní rozhodcovskom i naďalej zotrval a zotráva na svojej žalobe voči žalobcovi. Čo sa týka rozhodcovskej doložky táto bola žalobcovi vysvetlená tretím nezávislým subjektom a následne podpísaná oboma zmluvnými stranami. Rozhodcovskú doložku je preto potrebné považovať za platný právny úkon.

Žalobca navrhol rozsudok ako vecne správny potvrdiť.

Odvolačný súd v zmysle zásad ustanovenia § 212 O. s. p. preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo vec prejednal bez nariadenia pojednávania v súlade s ustanovením § 214 ods. 2 O. s. p. a zistil, že odvolanie žalovaného nie je opodstatnené.

Vo veci sa v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností bol vyvodený správny právny záver. Keďže ani v priebehu odvolacieho konania sa na týchto právnych a skutkových zisteniach nič nezmenilo, odvolací súd si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia prvostupňovým súdom, na ktoré v plnom rozsahu odkazuje.

Len na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia je potrebné poukázať na skutočnosť, podľa ktorej účastníci v roku 2007 uzatvorili poisťnú zmluvu, pričom jej súčasťou tvoria všeobecné poisťné podmienky. Právna úprava poisťných zmlúv je v Občianskom zákonníku obsiahnutá v 8. časti.

Podľa ustanovenia § 52 Občianskeho zákonníka v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy sa za spotrebiteľské zmluvy považovali kúpna zmluva, zmluva o dielo alebo iné odplatné zmluvy upravené v 8. časti tohto zákona a zmluva podľa § 55, ak zmluvnými stranami sú na jednej strane dodávateľ a na druhej strane spotrebiteľ, ktorý nemohol individuálne ovplyvniť obsah dodávateľom vopred pripraveného návrhu na uzavretie zmluvy. Dodávateľ je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti. Spotrebiteľom je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti.

Základnou črtou spotrebiteľskej zmluvy podľa tohto ustanovenia je to, že je pre spotrebiteľa vopred pripravená a nie je vytvorený priestor na dojednanie obsahu zmluvy alebo jej zmeny. Zmluva uzatvorená so žalobcom túto charakteristiku spĺňa. Súčasťou zmluvy o úvere boli bez akýchkoľvek pochybností všeobecné poisťné podmienky, ktoré žalobca ovplyvniť nemohol, nakoľko boli pripravené už vopred pre veľký počet spotrebiteľov. Podľa dohodnutej rozhodcovskej doložky (časť XV Všeobecných poisťných podmienok) sa všetky spory mali riešiť výlučne v rozhodcovskom konaní pred rozhodcovským súdom. Takáto zmluvná podmienka v štandardnej formulárovej zmluve alebo vo všeobecných poisťných podmienkach inkorporovaných do takejto zmluvy, ktorá nebola spotrebiteľom individuálne dojednaná a ktorá vyžaduje od spotrebiteľa, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní predstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku.

Za právne bezvýznamné je potrebné označiť tvrdenie o individuálnom dojednaní rozhodcovskej doložky v osobitných zmluvných dojednaniach. V týchto osobitných zmluvných dojednaniach si účastníci len opätovne dohodli povinnosť v prípade akéhokoľvek sporu podrobiť sa rozhodcovskému konaniu už raz dohodnutému vo všeobecných poisťných podmienkach. Z osobitných zmluvných dojednaní nevyplýva, aby v prípade ich nepodpísania žalobcom mala stratiť platnosť tiež časť XV všeobecných poisťných podmienok týkajúca sa rozhodcovského konania. Preto bez ohľadu na to, či by žalobca osobitné zmluvné dojednania podpísal alebo nie jeho povinnosťou vyplývajúcou zo všeobecných poisťných podmienok bolo podrobiť sa rozhodcovskému konaniu. Takúto duplicitnú úpravu riešenia sporov vo všeobecných poisťných podmienkach a osobitných zmluvných dojednaniach nemožno označiť inak ako za zavádzajúcu a mätúcu.

V súvislosti s akoukoľvek rozhodcovskou zmluvou je potrebné dodať, že jej cieľom je dosiahnuť prejednanie prípadného sporu rozhodcom ako súkromnou osobou, na ktorého zmluvné strany delegovali takúto právomoc. Častokrát sa rozhodcovská zmluva vyjadří len v podobe rozhodcovskej doložky, ktorá splyva s ostatnými podmienkami v štandardnej zmluve. V porovnaní s ostatnými zmluvnými podmienkami je predsa len význam rozhodcovskej doložky osobitný, pretože pri vzniku sporu súkromná osoba rozhodne o právach a právom chránených záujmoch s cieľom dosiahnuť nový kvalifikovaný záväzok z pôvodnej zmluvy. Keďže sa tak stane v súkromnom právnom procese požiadavka na rešpektovanie princípov súkromného práva rozhodcom vrátane princípu dobrých mravov je plne opodstatnená. Ak rozhodcovská zmluva nebola osobitne spotrebiteľom vyjednaná alebo vyplýva zo štandardnej zmluvy a teda so vzťahu fakticky nerovnovážneho obavy, že slabšia strana si svoj osud v závažnej veci akou je prípadný neskorší rozhodcovský proces nedokáže náležite naplánovať sú plne na mieste.

Rozhodcovskú doložku v predmetnej veci si žalobca osobitne nevyjednal, nakoľko táto spĺyvala s ostatnými štandardnými podmienkami. Mohol len zmluvu ako celok odmietnuť alebo sa podrobiť všeobecným obchodným podmienkam a teda aj rozhodcovskému konaniu vyvolanému dodávateľom.

Občiansky zákonník účinný od 1.1.2008 za neprijateľnú podmienku v ustanovení § 53 ods. 4 písm. r/ považuje aj dojednanie vyžadujúce v rámci dojednanej rozhodcovskej doložky od spotrebiteľa, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní. Na iné vyhodnotenie takejto neprijateľnej podmienky nie je dôvod ani u zmlúv uzatvorených pred 31.12.2007. Občiansky zákonník účinný do 31.12.2007 len demonštratívne menoval niektoré neprijateľné podmienky, a teda charakter neprijateľných podmienok mohli mať aj iné podmienky spôsobujúce značnú nerovnováhu v právach a v povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Občiansky zákonník s takýmito neprijateľnými podmienkami spôsobujúcimi značnú nerovnováhu v právach a v povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa v ust. § 53 vždy spájal sankciu neplatnosti.

Keďže ust. § 53 Občianskeho zákonníka nikdy nebolo zaradené medzi prípady relatívnej neplatnosti (§ 40a Občianskeho zákonníka), išlo o neplatnosť absolútnu pôsobiacu bez ďalšieho priamo zo zákona, na ktorú musel súd prihliadať z úradnej povinnosti. Ak teda dojednaná podmienka ukladajúca spotrebiteľovi podrobiť sa rozhodcovskému konaniu vyvolanému dodávateľom je pre jej neprijateľnosť neplatná v rozhodcovskom konaní uplatnený nárok rozhodcovským súdom vôbec nemal byť prejednávaný a rozhodnutý. Rozhodcovský súd môže totiž vec v rozhodcovskom konaní prejednať len vtedy, ak medzi zmluvnými stranami bola v súlade s ust. § 3 zákona č. 244/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov uzatvorená platná rozhodcovská zmluva o tom, že všetky alebo niektoré spory, ktoré medzi nimi vznikli alebo vzniknú v určenom zmluvnom alebo v inom právnom vzťahu sa rozhodnú v rozhodcovskom konaní. Bez takejto platnej zmluvy majúcej buď formu osobitnej zmluvy alebo formu rozhodcovskej doložky k zmluve (§ 4 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov) rozhodcovskému súdu chýba základný predpoklad pre rozhodnutie sporu v rozhodcovskom konaní.

Rozhodcovská zmluva uzatvorená so spotrebiteľom, ak má byť právom akceptovateľná ako prejav zmluvnej autonómie musí byť výsledkom slobodnej vôle oboch zmluvných strán. Slobodná vôľa vyžaduje informácie o tom, čo tá ktorá voľba konkrétne znamená. Z uzatvorenej rozhodcovskej zmluvy žiadne informácie o rozdieloch medzi riešením sporu pred rozhodcovským súdom a všeobecným súdom nevyplývajú. Žalovaný sa svojej zodpovednosti za uzatvorenie neprijateľnej zmluvnej podmienky nemohol zbaviť ani poukazom na princíp „ignorantia iuris non excusat“ (neznalosť zákona neospravedlňuje) uplatnením jeho dôsledkov v neprospech žalobcu. Kým rešpektovanie tohto princípu v spotrebiteľských právnych vzťahoch zo strany dodávateľa treba vyžadovať v najvyššej možnej miere jeho uplatnenie v neprospech spotrebiteľa bude prichádzať do úvahy len výnimočne, ak to budú odôvodňovať konkrétne okolnosti prípadu. Aj v prípade tohto princípu totiž platí, že v konkrétnych súvislostiach ustupuje na strane spotrebiteľa dôležitejšiemu princípu, ktorým je princíp ochrany spotrebiteľa. Vychádzajúc z povahy spotrebiteľských právnych vzťahov, reality praktického života a teda aj zdravému rozumu odporuje požiadavka na podrobné znalosti právnych predpisov zo strany spotrebiteľa. Preto neinformovanosť spotrebiteľa, resp. jeho nedostatočná informovanosť v tejto oblasti mu nemôže byť na ujmu. Žalovaný ničím právne významným nepreukázal, aby žalobcovi poskytol jasné a zrozumiteľné informácie o tom, čo znamená výlučné riešenie sporov v rozhodcovskom konaní.

Za dôkaz opaku sa nedá označiť ani žalovaným uvádzaný záznam o požiadavkách a potrebách klienta spísaný pri uzatváraní zmluvy. V tomto listinnom dôkaze sa nachádza iba zmienka o možnosti využitia inštitútu rozhodcovského konania bez akéhokoľvek objasnenia rozdielov medzi rozhodcovských a súdnym konaním. Hoci tento listinný dôkaz vyhodnotený nebol, táto okolnosť sama o sebe nie je dôvodom umožňujúcim zrušenie rozsudku rovnako ako nezdôvodnenie toho prečo nebol vykonaný žalovaným navrhovaný výsluch sprostredkovateľa poistenia. Platí totiž ustanovenie § 212 ods. 3 O.s.p., podľa ktorého na vady konania pred súdom prvého stupňa prihliada odvolací súd len ak mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. K okolnostiam uzatvárania zmluvy bol podrobne vypočutý žalobca, pričom o pravdivosti jeho výpovede nemá dôvod pochybovať ani odvolací súd. Z ďalších listinných dôkazov predložených žalovaným a to zo záznamu o požiadavkách a potrebách klienta, všeobecných poistných podmienok a osobitných zmluvných dojednaní pritom vôbec nevyplýva, aby zo strany sprostredkovateľa poistenia bolo poskytnuté riadne vysvetlenie dôsledkov uzatvorenia rozhodcovskej doložky. Výsledky vykonaného dokazovania aj bez potreby výsluchu sprostredkovateľa poistenia odôvodňujú urobiť záver, podľa ktorého žalobcovi neboli poskytnuté žiadne informácie o

dôsledkoch výlučného riešenia sporov v rozhodcovskom konaní v zmysle uzatvorenej rozhodcovskej doložky.

Nedôvodným je i poukaz žalovaného na nedostatok žaloby žalobcu spočívajúci v neuvedení konkrétneho dôvodu, pre ktorý žiada zrušiť rozhodcovský rozsudok. Zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva pre žalobcu povinnosť podať právnu charakteristiku uplatneného nároku. Má len povinnosť vyplývajúcu z ustanovenia § 79 ods. 1 O.s.p. pravdivo opísať rozhodujúce skutočnosti, z ktorých takýto nárok vyplýva. Zo žaloby žalobcu jednoznačne vyplýva, že žalobca v tomto svojom podaní sponchybňuje platnosť rozhodcovskej doložky, čo je dôvod pre zrušenie rozhodcovského rozsudku opierajúci sa o ustanovenie § 40 ods. 1 písm. c/ zákona č. 244/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov. Súd prvého stupňa platnosť dojednania o rozhodcovskej doložke preskúmal a zistil, že rozhodcovská doložka nebola platne uzatvorená. Zákonným dôsledkom takéhoto zistenia malo byť zrušenie rozhodcovského rozsudku z dôvodu uvedeného v ustanovení § 40 ods. 1 písm. c/ zákona č. 244/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov, podľa ktorého účastník rozhodcovského konania sa môže žalobou podanou na príslušnom súde domáhať zrušenia tuzemského rozhodcovského rozsudku len ak jeden z účastníkov rozhodcovského konania popiera platnosť rozhodcovskej zmluvy. Hoci súd prvého stupňa pri rozhodovaní nesprávne vychádzal z ustanovenia § 40 ods. 1 písm. j/, resp. z ustanovenia § 40 ods. 1 písm. h/ zákona č. 244/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov, toto pochybenie nemalo vplyv na vecnú správnosť výrokov napadnutého rozhodnutia.

Odvolačný súd preto postupom vyplývajúcim z ustanovenia § 219 ods. 1 a ods. 2 O.s.p. napadnutý rozsudok v celom rozsahu ako vecne správny potvrdil.

O trovách odvolacieho konania rozhodol v súlade s ustanovením § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p.. Dôvodom takéhoto rozhodnutia o trovách bola skutočnosť, že úspešný žalobca, ktorý si uplatnil právo na náhradu trov odvolacieho konania v lehote do troch pracovných dní od vyhlásenia rozsudku trovy nevyčíslił. Keďže žalobcovi okrem trov právneho zastúpenia iné trovy zo spisu nevyplývali odvolací súd vychádzajúc z ustanovenia § 151 ods. 2 O.s.p. náhradu trov odvolacieho konania žalobcovi nepriznal.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.